

Els lligams de triple frontera del Parc Natural de l'Alt Pirineu: medi natural i social

El Parc Natural de l'Alt Pirineu i la frontera

Catalunya té una extensa xarxa d'espais naturals protegits, que cobreix gairebé un 30% del territori i conté una mostra representativa dels principals ecosistemes del país. Quasi tots aquests espais formen part també de la Xarxa Natura 2000, derivada de la normativa ambiental de la Unió Europea. Bona part dels espais protegits situats als Pirineus són fronterers amb França o amb el Principat d'Andorra, i és en aquest context que sorgeixen oportunitats per a la cooperació transfronterera. Un cas particular el representen els parcs, que són espais naturals de protecció especial relativament grans, i que tenen un òrgan de gestió que depèn directament de l'administració (normalment la Generalitat de Catalunya). Dels tres parcs existents en l'àmbit pirinenc, només el Parc Natural de l'Alt Pirineu és fronterer, ja que limita físicament amb els dos estats veïns.

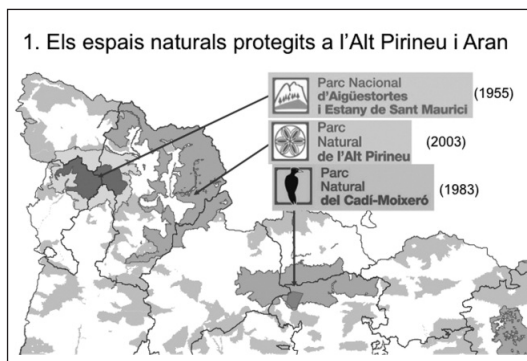
El Parc Natural de l'Alt Pirineu va ser creat l'any 2003 i és, amb 69.850 ha de superfície, l'espai protegit més extens de Catalunya.

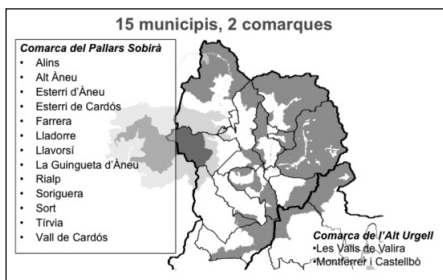
Marc Garriga i Lujan, responsable de Millora Rural del Parc Natural de l'Alt Pirineu

Jordi Palau i Puigvert*, director del Parc Natural de l'Alt Pirineu

* Parc Natural de l'Alt Pirineu (Generalitat de Catalunya). Carrer de la Riba, 1 - 25595 Llavorsí (Lleida). Web: www.gen-cat.cat/parcs/alt_pirineu

El seu territori es reparteix entre quinze municipis de les comarques del Pallars Sobirà (unes 60.000 ha i 13 municipis) i l'Alt Urgell (prop de 10.000 ha entre dos municipis). Segons el Decret 194/2003, de creació del parc, els seus objectius són dos: la protecció dels valors geològics, biològics, ecològics, paisatgístics i culturals inclosos en el seu àmbit; i l'establiment d'un règim d'ordenació i de gestió adreçat al desenvolupament sostenible, que faci compatible la protecció dels valors esmentats amb l'aprofitament ordenat dels seus recursos i l'activitat dels seus habitants.

La dimensió transfronterera del Parc Natural de l'Alt Pirineu no ve només donada pel fet, ja per ell mateix poc habitual, de compartir frontera amb dos estats diferents. Es dona la circumstància, a més, que existeix un parc natural a cada un d'aquests estats, i els tres parcs són directament limítrofs: el Parc Natural Regional de Pyrénées Ariégeoises, al departament francès de l'Ariège, i el Parc Natural Comunal de les Valls del Comapedrosa, a la parròquia andorrana de la Massana. Amb tots dos s'estan definint les bases per assolir un marc de cooperació estable que permeti impulsar un treball conjunt a favor del patrimoni natural i cultural dels territoris concernits.

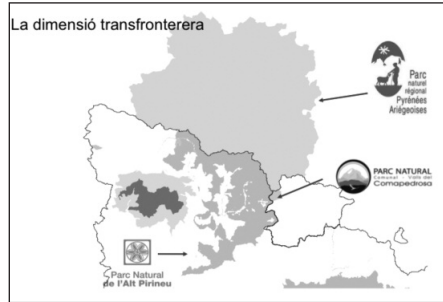
El Parc Natural Regional de Pyrénées Ariégeoises

El Parc Natural Regional de Pyrénées Ariégeoises va ser creat l'any 2009 després d'un llarg procés de gestació, que va conduir a l'aprovació de la Carta del Parc (document de compromís entre totes les institucions i ajuntaments que en formen part). Té una superfície de 250.000 ha i ocupa aproximadament dos terços del departament de l'Ariège. Amb una superfície tan gran, no és estrany que aquest parc compregui tot el tram fronterer del Parc Natural de l'Alt Pirineu amb França, de gairebé 70 km, entre Andorra a l'est i la Vall d'Aran a l'oest. Un dels valors més rellevants d'aquest tram és que és el darrer més llarg del Pirineu sense cap via de comunicació rodada (apta per vehicles a motor), la qual cosa explica l'extraordinari estat de conservació de les valls que hi conflueixen. Els passos fronterers més importants, practicables únicament a peu

però de gran rellevància històrica, són els ports de Clavera, Aulà i Salau (a les Valls d'Àneu), Tavascan (a la vall de Cardós) i Boet (a la Vall Ferrera).

Abans mateix de la declaració del parc ariegès, ja va començar la col·laboració entre els dos espais, amb diverses reunions i contactes entre el personal tècnic i alguns representants polítics. Al llarg dels darrers anys aquesta col·laboració ha continuat i ha donat alguns primers fruits, sobretot en l'àmbit social. Entre ells destaca l'organització d'una trobada entre habitants i personal de tots dos parcs al port de Boet, el 28 d'agost de 2011, que va aplegar prop d'un centenar de persones i va servir per reivindicar les relacions històriques entre els habitants de la vall d'Auzat (Ariège) i la Vall Ferrera. Aquesta trobada va traslladar per un dia a la Vall Ferrera el model de trobada cultural occitano-catalana, que des de fa molts anys té lloc cada primer diumenge d'agost al port de Salau, organitzada pel Cercle d'Agermanament Occitano-Català. Alhora, va ajudar a recuperar la memòria d'un punt de trobada tradicional entre la gent de les dues valls, al pla de Mercat, on es produïa l'intercanvi de mercaderies.

Altres activitats que s'han organitzat de forma conjunta o coordinada han estat la visita d'habitants de la Vall Ferrera a les Forges de Pyrene de Montgailhard, en el marc del projecte Boscos de Ferro (2010); la presentació del llibre fotogràfic *Parc Natural de l'Alt Pirineu* (ed. Viena) a la Fira del llibre de muntanya d'Aulus-les-Bains (2010); i l'edició conjunta d'un cendrer ecològic perquè els excursionistes no llencin les cigarretes a la muntanya (2012).

El Parc Natural Comunal de les Valls del Comapedrosa

El Parc Natural Comunal de les Valls del Comapedrosa va ser creat l'any 2003 pel comú de la Massana, amb una superfície d'una mica més de 1.500 ha. Comprèn la capçalera de la vall d'Arinsal, en la qual sobresurt l'alt de Comapedrosa (2.942 m), sostre d'Andorra, a més d'estanys i altres formes de relleu d'origen glacial, prats alpins i boscos subalpins de pi negre o bedoll pubescent. Tot el perímetre fronterer del Parc de Comapedrosa limita amb el de l'Alt Pirineu, concretament en dues valls del municipi d'Alins: Baiau, a Àreu, i Tor. La comunicació natural entre tots dos costats de la frontera ha transcorregut tradicionalment pel port de Baiau, que actualment és també l'escenari del GR-11, el sender de gran recorregut que connecta l'Atlàntic amb el Mediterrani a través del vessant sud pirinenc.

Des dels seus inicis, coincidents en el temps amb la declaració del PNAP, es va posar de manifest l'interès de treballar conjuntament entre ambdós parcs, i aquesta voluntat s'ha traduït en diverses reunions i visites destinades a l'intercanvi d'informació i de coneixements, per exemple en l'àmbit de la conservació de la flora. Des del 2011 el PNAP efectua el seguiment d'una de les espècies animals més valuoses d'ambdós parcs des d'un punt de vista científic, la serenalla palleusa (*Iberolacerta aurelio*), amb la mateixa metodologia aplicada al Parc de Comapedrosa.

La col·laboració entre els parcs de Comapedrosa i Alt Pirineu ha donat lloc també a la creació d'un itinerari interpretatiu conjunt, que es va presentar l'any 2012 i que aporta eines perquè els excursionistes que recorren el GR-11 entre els refugis guardats de Comapedrosa i Vallferrera puguin descobrir els atractius naturals més destacables d'aquest camí de frontera. La iniciativa va consistir en l'elaboració d'uns pivots per identificar sobre el terreny els punts de parada on observar elements destacables, i l'edició d'un

llibret que explica el que es pot veure a cada punt.

Perspectives de futur: vers un parc de les Tres Nacions als Pirineus?

La voluntat dels parcs naturals de l'Alt Pirineu, Pyrénées Ariégeoises i Comapedrosa és de continuar les col·laboracions iniciades i de treballar per tal d'establir un acord marc que orienti la cooperació futura entre aquests tres espais protegits que conformen una àrea contínua de més de 320.000 ha dedicades preferentment a la conservació del patrimoni natural i cultural pirinencs, i la cerca d'un model de desenvolupament sostenible que asseguri un futur pròsper als seus habitants, sense malmetre els recursos naturals. Un projecte que ben bé podria anomenar-se, en paraules del pirineista francès Michel Sébastien, "parc de les Tres Nacions".

El fenomen dels espais protegits transfronterers no és nou, n'existeixen molts exemples al món, on aquests espais actuen com

a motors de cooperació no només per a la conservació de la natura, sinó també per a la promoció cultural, el desenvolupament sostenible i fins i tot la bona relació entre països veïns. L'originalitat del parc de les Tres Nacions recauria més en el fet que el conformen tres parcs de tres estats diferents, i no dos, que és el cas més habitual a Europa.

Mentre aquest projecte no esdevé realitat, però, els equips dels tres parcs treballen en iniciatives concretes que permetin reforçar la cooperació i el treball conjunt entre tots tres espais. El treball coordinat també pot ajudar a canalitzar fons europeus vinculats a la cooperació interregional, un aspecte molt important en el context actual i que pot ser molt rellevant a mitjà termini. Alguns exemples d'aquestes iniciatives són els següents:

- Intercanvi d'informació en el seguiment de fauna i flora d'interès comú.
- Consolidació de trobades conjuntes i d'intercanvi.
- Nous itineraris transfronterers autoguiats, seguint el model de l'establert a Baiau – Comapedrosa.
- Promoció del patrimoni històric lligat a l'explotació forestal de La Matussière, de principi del segle XX, a la zona del port de Salau.
- El Camí de l'Últim Càtar, Belibaste, com una nova oferta vinculada a l'exitós Camí dels Bons Homes (ruta occidental).

- El projecte Boscos de Ferro i la Ruta del Ferro als Pirineus.
 - Promoció turística conjunta.
- Pocs espais protegits tenen la particularitat de limitar físicament amb dos espais més situats en països diferents, i el Parc Natural de l'Alt Pirineu n'és un. Aquest fet s'ha de convertir en una font d'oportunitats per aprofitar sinergies i assolir uns millors resultats en la fita, sempre inacabada, de protegir el nostre patrimoni comú i, en definitiva, de gestionar més bé el territori.

